

" ...

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir :

"1- Anayasamızın 2. maddesinde; Türkiye Cumhuriyeti'nin bir hukuk devleti olduğu belirtilmiştir. Hukuk Devletinde hukukun üstünlüğü ve evrensel hukuk kurallarının geçerliliği tartışmasız kabul edilmesi gereken bir gerçektir. Hukuk Devleti, insan haklarına saygılı, bu hakları koruyan, adaletli bir hukuk düzeni kurup sürdürmekle kendini yükümlü sayan, bütün etkinliklerinde, işlem ve eylemlerinde hukuk kurallarına bağlı olan devlet demektir. İtiraz konusu düzenleme ile uygulama yapıldığında, hukuka uygun ve adaletli bir sonuç elde etme imkanı bulunmamaktadır. Bu nedenle, itiraz konusu düzenlemenin Anayasamızın Türkiye Cumhuriyeti'nin bir hukuk Devleti olduğu ilkesine aykırı olduğu kanaatine varılmıştır.

2- Anayasamızın 10. maddesinde; herkesin, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşit olduğu belirtilmiştir.

Anayasa Mahkemesi'nin yerleşmiş kararlarına göre, yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı olacağı anlamına gelmez. Eşitlik ilkesi; birbirinin aynı durumda olanlara ayrı kuralların uygulanmasını veya uygulanan aynı kurallar sonucu farklı sonuçlar yaratılmasını yasaklar.

Kişisel nitelikleri ve durumları özdeş olanlar arasında, yasalara konulan kurallarla değişik uygulama yapılması Anayasanın amaçladığı hukuksal eşitlik ilkesine açık aykırılık oluşturmaktadır. Zaten Anayasa eylemli değil, hukuksal eşitliği tanımlamaktadır. Yoksa, bazı vatandaşların haklı bir nedene dayanarak değişik kurallara bağlı tutulmaları eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmaz. Anayasa Mahkemesi'nin konuyla ilgili istikrar kazanmış görüşleri bu şekildedir.

Aynı tarihte aynı suçu işlemekle birlikte, kendisinden kaynaklanmayan sebeplerle değişik tarihlerde verilen hükümlerle farklı cezalara çarptırılmak; aynı durumda olanlar için ayrı hukuksal düzenleme anlamına gelmektedir.

Eşitlik ilkesi ile, aynı durumda bulunan kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanması veya aynı kurallar uygulanarak farklı sonuçlar elde edilmesi yasaklanmıştır. Oysa iptali talep edilen yasa hükmü ile suç tarihleri ve hukuki durumları aynı olan iki kişi hakkında farklı zamanlarda verilen mahkumiyet kararları paraya çevrildiğinde farklı cezalar uygulanmış olabilecektir. Suç tipi ve suç tarihleri aynı olduğu halde, iki kişiden birinin yargılaması çeşitli fiili ve hukuki sebeplerden dolayı devam ederken diğerinin yargılaması sonuçlanıp hakkında mahkumiyet hükmü verilmiş olabilir. Bu durumda da, hakkındaki dava bir ay önce karara bağlanan bir kişinin hürriyeti bağlayıcı cezasının paraya çevrilmesi ile bir ay sonra verilen hükümde paraya çevirmenin uygulanması farklı ve eşit olmayan sonuçlara yol açabilecektir. Böyle bir düzenlemeyi haklı gösterecek herhangi bir neden olmadığı gibi, bunun adil ve makul olduğundan da söz edilemez. Üstelik bu durum, yani yargılamanın uzun sürmesi çoğu kez yargılanan kişinin iradesi dışında da oluşabilir. Aynı tarihte aynı suçu işleyenlerden yargılaması kısa süren kişi daha az bir cezaya çarptırılmış olacaktır.

Mahkemece verilen hapis cezasının paraya çevrilmesine ilişkin hükmün sanık dışındaki taraflarca temyiz edilip bozulması halinde, yeniden yapılan yargılama sırasında asgari ücret miktarlarının değiştiğini kabul edersek bu durumda yine sanığın da aleyhine olmak üzere suç ve ceza tekniğine aykırı bir durum ortaya çıkacaktır.

Eşitlik ilkesine aykırı olduğu düşünülen bir kural haklı bir nedene dayandığında ya da kamu yararı amacıyla yürürlüğe konulduğunda eşitlik ilkesine aykırılık olmayacaktır. İptali istenen hükümle cezanın caydırıcılık etkisi artırılıp, kamunun uğradığı zarar telafi edilmek istenmiş olabilir. Ancak kamu yararı veya haklı nedene dayanılarak yapıldığı öne sürülen farklı düzenlemelerin bu üç ölçütten birine uymaması durumunda eşitlik ilkesinin korunduğu söylenemez. İtiraz edilen kuralla, suç tarihleri aynı olduğu halde, sadece hüküm tarihlerinin farklı olması sebebiyle uygulamada eşitsizlik yaratılacağı aşikar olduğundan itiraz edilen ibarenin Anayasanın 10. maddesine de aykırı olduğu kanaatine varılmıştır.

3- Anayasamızın 11. maddesinde; yasaların Anayasaya aykırı olamayacağı belirtilmiştir. Yukarıda açıklanan ve aşağıda yazılan sebeplerden dolayı, iptali istenen ibarenin bir yasa hükmü olarak, Anayasanın ruhuna da aykırı olduğu kanaatine varılmıştır.

4- Suç ve ceza öngören kuralların diğer hukuk kurallarından ayrı olarak en önemli niteliği açık, kesin ve belirgin olmalarıdır. Bu, ceza hukukunda istisnası olmayan "kanunsuz suç ve ceza olmaz" ilkesinin zorunlu bir sonucudur.

Maddi ceza hukukunda kural, suç tarihinde yürürlükte bulunan yasanın eyleme uygulanmasıdır. Yani, suç işleyen sanığa ancak suçu işlemiş olduğu zaman göze almış bulunduğu ceza uygulanabilir. Oysa, suçun işlendiği zamanda hüküm tarihinin ne zaman olacağını bilmek mümkün değildir. Buna bağlı olarak hürriyeti bağlayıcı cezadan çevrilecek olan para cezasının miktarının da bu açıdan belirli olduğundan bahsedilemez. Bu sebeple, eylemin işlendiği zamanki yasa kuralı yerine hüküm zamanındaki kuralın uygulanması yukarıda açıklanan temel prensiplere aykırıdır. Dolayısıyla, iptali talep edilen "hüküm tarihinde" ibaresinin Anayasanın 38. maddesine de aykırı olduğu kanaatine varılmıştır.

5- Hüküm tarihinde yürürlükte olan paraya çevirmeye esas alınacak miktarın her zaman aleyhe olmayacağı ileri sürülebilir. Ancak dünyadaki ve özellikle Türkiye'deki ekonomik gelişmeler, enflasyon oranları, bu konudaki hükümet programları dikkate alındığında bu hükmün her zaman sanık aleyhine sonuç doğuracağı aşikardır. Meğer ki: suç tarihinde yürürlükte olan asgari ücret miktarı hüküm tarihinde de aynı olsun.

Gerek 213 sayılı Yasa hükümleri ile vergi denetim sisteminin işleyişi ve gerekse ceza davalarının yargılama süreci göz önünde bulundurulursa bu da hemen hemen imkansız gibidir.

Mevcut yasa hükmüne göre; hüküm tarihinde yürürlükte olan asgari ücret miktarı, suçun işlendiği tarihte yürürlükte olan asgari ücret miktarına göre daha ağır olacaktır. Oysa ceza hukukunun genel kurallarından biri, suçlu için lehe olan kuralın uygulanacağıdır.

6- İptali talep edilen hükmün dava konusu olayda uygulanacağı sırada Anayasaya aykırı olduğunun mahkememizce düşünülmesi üzerine bu konuda C. Savcısının da görüşüne başvurulmuştur. C. Savcısı da mütalaasında; heyetimizin görüşüne iştirak ettiğini bildirmiş ve özetle, suç tarihi ile eylemi aynı olan iki değişik olayda 359. maddedeki paraya çevirme hükümlerinin uygulanması durumunda farklı sonuçların elde edilebileceğini, sanıklardan kaynaklanmayan sebeplerden dolayı farklı cezaların uygulanabileceğini, yargılama süreci

Esas Sayısı : 1999/10
Karar Sayısı : 1999/22

içerisinde asgari ücret miktarlarının değişebileceğini, bu sebepten dolayı iptal için itiraz yoluna gidilmesi düşünülen "hüküm tarihindeki" ibaresinin Anayasanın 2, 10, 11 ve 38. maddelerine aykırılığı kanaatinde olduğunu beyan etmiştir.

Sonuç : 213 sayılı Yasanın 4369 sayılı Yasayla değişik 359. maddesinin (a) bendinin 2 nolu alt bendinin son fıkrasında yer alan hükmolunan hapis cezasının paraya çevrilmesi ile ilgili düzenlenen "hüküm tarihinde" ibaresinin;

a) Türkiye Cumhuriyeti'nin bir hukuk devleti olduğunu düzenleyen Anayasanın 2. maddesine,

b) Kanun önünde eşitliğe dair 10. maddesine,

c) Kanunların Anayasaya aykırı olamayacağını belirtir 11/2. maddesine,

d) Suç ve cezalara ilişkin esasları belirleyen 38. maddesine,

e) Anayasamızın ruhunda bulunduğu kabul edilmesi gerekli olan hukukun gene prensipleri ve adalet duygusuna,

Aykırı olduğu düşünüldüğünden iptali için Anayasanın 152. maddesi uyarınca keyfiyetin Anayasa Mahkemesi'ne sunulmasına oybirliğiyle karar verildi""